

O p o n e n t s k ý p o s u d e k

na diplomovou práci

Autorka: Magdalena Křížová

Název práce: Historický midraš Sefer Josipon /10. století/. Literárně-historická analýza textu

Oponent: Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.

Diplomantka Magdalena Křížová se ve své práci podjala velice náročného a záslužného úkolu. Jejím cílem bylo "především podat ucelený, uspořádaný a kritický souhrn dosavadních výsledků studia knihy Josipon." To vyžadovalo shromáždit, prostudovat a zhodnotit mimořádně rozsáhlou literaturu, týkající se všech aspektů tohoto díla, kolem něhož se od středověku navršilo obrovské množství problémů, otázek, kontroverzních výkladů a vědeckých debat a sporů. Zkoumání této cenné literární památky není uzavřeno a některé otázky nebyly dosud jednoznačně zodpovězeny.

Za této situace bylo nutno stanovit dobře promyšlenou osnovu a strukturu práce, aby pokryla problematiku knihy v celé šíři. Diplomantka se nejprve zaměřila na genesis textu knihy Josipon. Nastihuje její obsah a sleduje, na čem jsou jednotlivé její části založeny. Pak se zabývá názvem knihy a vysvětluje, jak a proč byla po staletí připisována Josephu Flaviovi pod nesprávným jménem Josef ben Gorion. Upozorňuje v této souvislosti, že autor pracoval výhradně s latinskými překlady děl Josepha Flavia, a konstatuje s odvoláním na práce Davida Flussera, že Josipon není pseudepigrafní, nýbrž anonymní dílo.

Další oddíl se týká textových verzí a dějin tradice textu, který pro svou popularitu koloval v mnoha opisech a dochoval se v podstatně odlišných verzích. Autorka prezentuje a hodnotí hypotézy o vztahu krátké verze mantovské edice a dlouhé verze edice benátské a konstantinopolské a otázku, která z nich představuje původnější podobu díla. Zabývá se také dalším složitým problémem - jakou formou je kniha Josipon dochována v Jerachmeelově kronice. Podrobně rozpracován je oddíl Prameny a předlohy knihy Josipon. Diplomantka se zde drží většinou závěrů Davida Flussera, tj. že autor Josipona řeckou verzí J. Flavia neužíval a byl závislý na latinských předlohách, mj. na Hegesippovi, latinské parafrázi Války židovské, a latinském překladu Josephových Starožitností. Přijímá názor, že s třetím nejdůležitějším pramenem, s apokryfními knihami Starého zákona, se autor Josipona seznámil v latinské Vulgátě. V závěru tohoto oddílu konstatuje důležitý fakt - že autor Josipona jen velmi povrchně znal Talmud a rabínskou literaturu.

V poslední části této kapitoly diplomantka dokládá, že plná shoda

mezi badateli nepanuje ani v otázce místa a zvláště doby vzniku knihy Josipon. Uvádí, jak Flusser dospěl ke své dataci /r.953/, která je obecně přijímána, ale ve světle námitek a argumentů některých odborníků se k ní staví s výhradami.

V třetí kapitole zkoumá knihu Josipon v kontextu středověké hebrejské literatury. Volí dva úhly pohledu - její jazyk a její žánr a místo ve středověké historiografii. Výkladům o jazyku knihy předchází instruktivní oddíl o hebrejštině ve středověku jako literárním jazyku. Josipona pokládá autorka za jeden z prvních dokladů středověkého návratu k biblické hebrejštině - a na rozdíl od pijutů - v narativní próze historiografického žánru. Zvláštní oddíl věnuje jazykovému a stylistickému rozboru Josipona, který přesvědčivě dokazuje pevnou spjatost s biblickou hebrejštinou.

O bohatý materiál čerpaný z pramenů i sekundární literatury se autorka opírá v oddílu o Josiponovi v kontextu středověké historiografie. Nejprve klade otázku, zda Josipon je midraš, či historické dílo. Tím opět jasně poukazuje na rozdílné názorové proudy. Cproti těm, kdo pokládají Josipona spíše za historický midraš, se drží výsledků analýzy Davida Flussera, který oceňuje metodický postup autora a jeho samostatnou, kritickou práci s prameny. Pozornost zaslouží také poslední oddíl, který se týká specifického postavení Josipona v kontextu středověké židovské historiografie a obecněji charakteru této historiografie. Je definován rozdíl mezi aškenázským a sefardským dějepiscetvím a v závěru diplomantka podle Stevena Bowmana konstatuje, že Josipon jako historiografické dílo má zároveň i rysy midraše, a to v tom smyslu, že nejen popisuje minulé události, ale snaží se podat jejich výklad a pochopit jejich smysl.

Čtvrtou část práce Magdaleny Křížové tvoří překlad tří pasáží z Josipona. Ukázky se vztahují k třem obdobím historie Židů - k období perské nadvlády, k vládě dynastie Hasmonejců a k židovské válce s Římem. Čerpány jsou z tří pramenných okruhů Josipona - z apokryfní literatury, ze Starožitností a z Hegesippa. Překlad je kultivovaný, čtivý a je bohatě komentován. Mnozí čtenáři by jistě uvítali, kdyby si mohli v takovém překladu přečíst celého Josipona.

Zvláštní ocenění zaslouží vzorný poznámkový aparát, který zdaleka neslouží jen k odkazům na použitou literaturu, ale významně doplňuje výklad. Diplomantka znamenitě ovládá techniku vědecké práce.

Dokladem solidní heuristické základny je obsáhlá strukturovaná bibliografie.

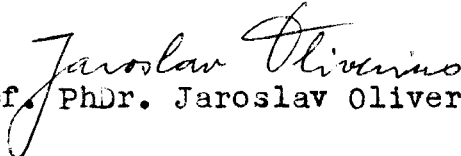
K práci mám několik drobných poznámek.

- s.26 - Arabština - na rozdíl od nové hebrejštiny - zachovává dlouhé samohlásky, a to je třeba vyznačit i v přepisu; tedy: Zecharja /nemá být arabská forma Zakarijā?/ ibn Sa'īd al-Jamanī al-Isrā'īlī.
- s.64 - ..."užívá běžné perfektum..." - zřejmě má být "imperfektum" /va-tachle/.
- " va-tachel - slovníky uvádějí jako jusivní tvar va-jachal /s patahem/.
- " ve-metnu /perf. konsek./ - mělo by být ve-matnu.
- " ..."s předložkami be- či ke-..." - ke je částice /podobně na s.65/.

Z á v ě r

Magdalena Křížová předložila badatelsky vyzrálou, přínosnou práci. Zvládla s přehledem mimořádně rozsáhlý materiál. Při hodnocení pramenů a literatury prokázala samostatný úsudek a uvážlivý, kritický nadhled. Její práce plně odpovídá všem stanoveným požadavkům. Doporučuji proto komisi, aby ji přijala k obhajobě.

Praha 12. září 2007

Prof. PhDr. Jaroslav Oliverius, CSc.